

OG'IRLASHGAN AKUSHERLIK ANAMNEZIGA EGA ONALARDAN TUG'ILGAN CHAQALOQLARDA ASAB TIZIMI VA BUYRAKLAR ZARARLANISHINING XUSUSIYATLARI

M. I. Xazratqulova, H. O. Ziyodullayeva

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Samarqand, O'zbekiston

Tayanch so'zlar: og'irlashgan akusherlik anamnezi, chaqaloqlar, ultratovush tekshiruv.

Ключевые слова: осложненный акушерский анамнез, дети, ультразвуковое исследование.

Key words: complicated obstetric anamnesis, babies, ultrasound examination.

Samarqand viloyati perinatal markazi va Samarqand shahridagi 1-son tug'ruq majmuasida 2022-2023-yillarda tug'ilgan 50 nafar yangi tug'ilgan chaqaloqlar tekshirilib, homiladorlik anamnezi og'ir o'tgan onalardan tug'ilgan 30 nafar bemor chaqaloqlar, hamda sog'lom onalardan tug'ilgan 20 nafar chaqaloqlar tekshiruv natijalari o'rganildi. Tekshiruv davomida chaqaloqning umumiy qon tahlili, umumiy siydik tahlili, bosh miya va buyraklarining ultratovush tekshiruv o'tkazildi.

ОСОБЕННОСТИ ПОРАЖЕНИЯ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ И ПОЧЕК У НОВОРОЖДЕННЫХ, РОЖДЕННЫХ ОТ МАТЕРЕЙ С ОТЯГОЩЕННЫМ АКУШЕРСКИМ АНАМНЕЗОМ

M. I. Xazratqulova, H. O. Ziyodullayeva

Самаркандский государственный медицинский университет, Самарканд, Узбекистан

Обследовано 50 новорожденных, родившихся в 2022-2023 годах в перинатальном центре Самаркандской области и родильном комплексе №1 города Самарканда, 30 больных детей, рожденных от матерей с отягощенным акушерским анамнезом, и 20 новорожденных от здоровых матерей. Проводили обследование; общий анализ крови, общий анализ мочи, ультразвуковое исследование головного мозга и почек.

CHARACTERISTICS OF NERVOUS SYSTEM AND KIDNEY DAMAGE IN INFANTS BORN TO MOTHERS WITH COMPLICATED OBSTETRICAL HISTORY

M. I. Hazratkulova, H. O. Ziyodullayeva

Samarkand state medical university, Samarkand, Uzbekistan

In 2022-2023 years 50 newborns were examined, all of them were born in the perinatal center of the Samarkand region in maternity complex No. 1, so it was studied 30 sick babies born to mothers with a difficult history of pregnancy, and 20 babies born to healthy mothers. Moreover, during the examination, a general blood analysis, a general urine analysis, and an ultrasound examination of the baby were performed.

Kirish. Chaqaloqlarning tug'ilgandan so'ng hayotga nisbatan yashovchanlik qobiliyati va moslashishi onasining homiladorlik davri kechishi bilan uzviy bog'liqdir. Og'irlashgan akusherlik anamneziga ega onalardan tug'ilgan chaqaloqlarning yashovchanlik qobiliyati homiladorligi yaxshi o'tgan ayollardan tug'ilgan chaqaloqlar bilan tafovuti kattadir. Homiladorlikni og'irlashtiruvchi sabablarga quyidagilar kiradi: 1. Onaning ekstragenital kasalliklari neyrosirkulyator distoniya, qalqonsimon bez kasalliklari, semizlik, qandli diabet, bronxial astma, anemiya, yurak ritmining buzilishi; 2. Bachadon-yo'ldosh orasida qon aylanishining buzilishi (onadagi gipertenziya yoki arterial gipotenziya). va homila ichi infeksiyalayalaridan (TORCH infeksiyasi) ayniqsa birlamchi sitomegalovirus infeksiyasi bilan zararlanganda [1,2,7]; 3. Homila- yo'ldosh qon aylanishining buzilishi (yo'ldoshining vaqtidan oldin ko'chishi, homila bo'yin yoki tana atrofi buylab kindik tizimchasining o'ralishi, chin tugunlar) [2,4] va yomon odatlar (chekish, spirtli ichimliklar iste'mol qilish) kabi holatlar kiradi. Og'ir kechgan homiladorlik ko'pincha erta va kechki neonatal davrning asoratlanishi bilan cheklanmasdan ilk bolalalik davrlarida psixomotor va nutq rivojlanishidagi kechikishlar, bolalar serebral falaji, rivojlanishdan orqada qolish, nafas va siydik yo'llarining takroriy yallig'lanish kasalliklaridan shikoyat qilishlari mumkin [1,3,5].

Tadqiqot maqsadi: og'irlashgan akusherlik anamneziga ega onalardan tug'ilgan chaqaloqlarda asab tizimi va buyraklar zararlanishining xususiyatlarini o'rganish.

Tadqiqot materiallari va usullari: Tekshirish obyektimiz Samarqand shahridagi viloyat Perinatal markazi hamda 1-son tug'ruq majmuasida 2022-2023-yillarda tug'ilgan 50 nafar muddatida tug'ilgan chaqaloqlar bo'lib, ularni anamnezi, laborator tahlillari va instrumental tekshiruvlari kiradi. Chaqaloqlar ikki guruhga asosiy va sog'lom guruhlariga bo'lib o'rganildi. Asosiy guruhga og'irlashgan akusherlik anamnez aniqlangan onalardan muddatida tug'ilgan 30 nafar chaqaloqlar va homiladorligi asoratlanmasdan o'tgan ayollarda tug'ilgan sog'lom 20 nafar

chaqaloqlarni tashkil etdi. Chaqaloqlarining anamnezi, klinikasi va laborator instrumental tekshiruv natijasi o'rganildi.

Kuzatilgan chaqaloqlar onalarining homiladorlik anamnezi o'rganildi. Chaqaloqlar laborator tahlillari "SMART DOKTOR" xususiy klinikasida: umumiy qon tahlili Mindray BS-5000 apparatida, qon biokimyoviy tahlili-Mindray BS-380 apparati orqali kuzatilib, umumiy siydik tahlili qilindi. Instrumental tekshiruv ishlari SamDTU-ning Ko'p tarmoqli klinikasining diagnostika bo'limida ultratovush tekshiruv (UTT): neyrosonografiya, buyraklari tekshirilib tahlil qilindi.

Tadqiqot natija va muhokamasi: Asosiy guruh onalarning homiladorlik davrida og'irlashgan akusherlik anamnezi aniqlangan tug'ruqdan bo'lib, bu guruh chaqaloqlarda Apgar shkalasi bo'yicha sog'lom chaqaloqlar guruhiga qaraganda past (2-5 ball) baholar bilan tug'ildi, chaqaloqlar moslashish davrida emishning sustligi, tashqi ta'sirlarga sust javob berishi, bezovtalik, nafas buzilish sindromi, har xil darajadagi n=9 (30%), talvasa sindromi 8 (26.6%), sariqlik uzoq vaqtgacha cho'zilishi n=10 (30%)da kuzatildi va klinikasida bilirubinning oshishi uzoq vaqtgacha davo muolajalariga qaramasdan baland bo'lishi kuzatildi. Sog'lom guruhda bu klinik ko'rsatkichlar uchramadi. Laborator tahlillardan umumiy qon tahlilida asosiy guruhda leykositlar $13,02 \pm 1,12 / l$ baland bo'lganligi, gemoglobinning $111,93 \pm 2,84$ g/l pastligi aniqlandi (1-jadval) qonning qolgan tarkibiy qismlarida sezilarli patologik o'zgarishlar aniqlanmadi.

1 jadval.

Chaqaloqlarning tug'ruqxonada umumiy qon tahlili (Mm) ko'rsatkichlari.

№	Ko'rsatkichlar	Asosiy chaqaloqlar guruhi (n=30)	Sog'lom chaqaloqlar guruhi (n=20)	P
1	Leykositlar, $10^9/l$	$13,02 \pm 1,12$	$8,12 \pm 1,12$	$<0,001$
2	Neytrofillar, %	$53,83 \pm 3,19$	$50,36 \pm 2,46$	$>0,5$
3	Limfositlar, %	$37,33 \pm 3,7$	$34,1 \pm 3,23$	$>0,5$
4	Monositlar, %	$10,28 \pm 1,02$	$9,23 \pm 0,72$	$>0,2$
5	Eozinofillar, %	$1,15 \pm 0,24$	$1,61 \pm 0,25$	$>0,1$
6	Bazofillar, %	$0,18 \pm 0,03$	$0,11 \pm 0,03$	$>0,1$
7	Gemoglobin, g/l	$111,93 \pm 2,84$	$122,55 \pm 2,74$	$<0,01$
8	Trombositlar, $10^9/l$	$221,79 \pm 9,46$	$271,7 \pm 18,$	$<0,05$
9	Eritrositlar cho'kish tezligi, mm/s	$4,2 \pm 0,61$	$3,08 \pm 0,42$	$>0,1$

Izoh: p – chaqaloq guruhlari orasidagi ko'rsatkichlar farqlarining ishonchliligi.

Qon biokimyoviy tarkibi tahlil qilinganda qon guruhlari mos kelishiga qaramasdan umumiy bilirubin miqdori $67,55 \pm 4,37$ mkmol/l, mochevina $7,17 \pm 1,14$ mmol/l, kreatinin $109,67 \pm 24,82$ mkmol/l va azot qoldig'i asosiy guruhda oshganligi (2-jadval) aniqlandi.

Chaqaloqlar umumiy siydik tahlili tug'ruqxonada yig'ib olingan siydik hisoblanib, unda esa asosiy guruhda leykositlar o'rtacha $14,71 \pm 3,93$ ko'ruv maydonida, oqsillar, epiteliylarning qisman eritrositlarning sog'lom guruhga nisbatan balandligi aniqlandi, siydik yo'llari kasalliklari muammolari bo'lgan chaqaloqlarning onalari anamnezida SMVI borligi aniqlandi. Bu esa chaqaloq buyrak nefronlarining SMVI ta'sirida zararlanib yallig'lanish belgisidir. II guruh chaqaloqlarda esa shu ko'rsatkichlar olingan siydik tahlillarda fiziologik holat normalaridan yuqori emasligi (3-

2 jadval.

Chaqaloqlar qon biokimyoviy tahlili ko'rsatkichlari (Mm).

№	Ko'rsatkichlar	Asosiy chaqaloqlar guruhi (n=30)	Sog'lom chaqaloqlar guruhi (n=20)	P
1	Azot qoldig'i mmol/l	$23,15 \pm 2,44$	$17,85 \pm 0,53$	$<0,05$
2	Mochevina mmol/l	$7,17 \pm 1,14$	$4,14 \pm 0,20$	$<0,05$
3	Kreatinin mkmol/l	$109,67 \pm 24,8$	$46,23 \pm 1,83$	$<0,05$
4	Siydik kislotasi mmol/l	$271,8 \pm 79,02$	$3,82 \pm 0,15$	$<0,01$
5	Ishqoriy fosfataza ED	$302,5 \pm 0,87$	$263,33 \pm 7,33$	$<0,001$
6	ALT ED/l	$36,44 \pm 2,0$	$22,73 \pm 0,78$	$<0,001$
7	AST ED/l	$77,84 \pm 7,1$	$42,45 \pm 1,58$	$<0,001$
8	Umumiy bilirubin miqdori mkmol/l	$67,55 \pm 4,3$	$51,09 \pm 2,3$	$<0,01$
9	Bevosita bog'langan bilirubin mkmol/l	$4,79 \pm 0,36$	$6,39 \pm 1,18$	$>0,1$
10	Bilvosita bog'lanmagan bilirubin mkmol/l	$62,74 \pm 4,0$	$58,08 \pm 8,38$	$>0,5$

Izoh: p – asosiy va sog'lom guruhlari bolalarining o'rtasidagi ko'rsatkichlar farqlarining ishonchliligi

3 jadval.

Tekshirilgan chaqaloqlarning tug‘ruqxona sharoitida yig‘ilgan siydik tahlilining ko‘rsatkichlari (M±m)

№	Ko‘rsatgichlar	Asosiy chaqaloqlar guruhi (n=30)	Sog‘lom chaqaloqlar guruhi (n=20)	P
1	Leykositlar ko‘ruv maydonida	14,71±3,93	2,9±0,56	<0,01
2	Oqsillar g/l	0,12±0,03	0,01±0,01	<0,001
3	Zichligi 1,012-1,022	1,018±0	1,018±0	>0,5
4	Epiteliylar ko‘ruv maydonida	5,38±1,32	0,7±0,25	<0,001
5	Eritrositlar ko‘ruv maydonida	2,35±0,78	0,45±0,15	<0,05
6	Silindirlar ko‘ruv maydonida	0,47±0,22	0,21±0,10	>0,2

Izoh: p – asosiy va sog‘lom guruhlar bolalarining o‘rtasidagi ko‘rsatkichlar farqlarning ishonchligi.

jadval) aniqlandi.

Neyrosonografiya va buyrak ultratovush tekshirishlari tahlil qilinganda asosiy guruhda bazal va periventrikulyar zonalarda gipoksik-ishemik entsefalopatiya (GIE) o‘zgarishlari 12 nafarida, ventrikulomegaliya 6 nafarida, bosh miya ichi qon quyilishlari 4 nafarida, mezistesiya 1 nafarida, 11 nafarida o‘zgarishsiz holatlar aniqlandi. II guruh chaqaloqlarda esa tug‘ruqxonadagi moslashish davri oson kechdi va yuqoridagi muammolardan faqatgina UTT tekshiruvida bazal va periventrikulyar zonalarda GIE o‘zgarishlari 4 nafarida, ventrikulomegaliya 1 nafarida aniqlanib, qolgan chaqaloqlar sog‘ligida o‘zgarishlar kuzatilmadi. Buyraklar UTT-da quyidagi 4-jadvalda keltirilgan. Unga ko‘ra asosiy guruhda oq buyrak sindromi 7 nafar va gidronefroz kasalligi bilan 2 nafar chaqaloqlar aniqlandi, qolgan chaqaloqlar tekshirilganda o‘zgarishlar aniqlanmadi. Sog‘lom chaqaloqlar guruhida esa tug‘ruqxonadagi moslashish davri oson kechdi va yuqoridagi muammolardan faqatgina UT tekshiruvida oq buyrak 1 nafarida aniqlanib va qayta 1 oyligidagi ko‘rikda bu patologik o‘zgarishlar yo‘qoldi.

2 jadval.

Chaqaloqlar bosh miya neyrosonografiyasi tahlil ko‘rsatkichlari.

№	Kasalliklar nomi	Asosiy chaqaloqlar guruhi(n=30)	Sog‘lom chaqaloqlar guruhi (n=20)
1	Bazal va periventrikulyar zonalarda GIE o‘zgarishlari	12 (40%)	4 (20%)
2	Ventrikulomegaliya	6 (20%)	1 (5%)
3	Bosh miya ichi qon quyilishlari	4 (13,3%)	0 (0%)
4	Mezistesiya	1 (3.3%)	0 (0%)
5	O‘zgarishsiz	7 (23.3%)	15 (75%)
№	Tekshirilgan yangi tug‘ilgan chaqaloqlar buyraklar ultratovush tekshiruv natijalari		
1	Oq buyrak sindromi	7 (23.3%)	1 (5%)
2	Gidronefroz	3 (10%)	0
3	Siydik kislotasi diatezi	2 (6.6%)	0
4	O‘zgarishsiz	18 (60%)	19 (95%)

Tug‘ruqxona sharoitida asosiy guruh chaqaloqlardan 18 nafariga markaziy asab tizimining perinatal zararlanishi tashxisi qo‘yilgan bo‘lib, shundan 11 nafarida qo‘zg‘alish sindromi, 8 nafarida talvasa sindromi tashxisi bilan davo muolajalarini olgan. Og‘irlashgan akusherlik anamneziga ega onalardan tug‘ilgan chaqaloqlarda nafas yo‘llari va hazm qilish tizimi muammolari nazorat guruhiga nisbatan ikki barobar ko‘p uchradi. Asab tizimi muammolari (bezovtalik, talvasa, oyoqni erta tuta olmaslik, tashqi ta’sirlarga reaksiyasining sust javob berishi kabi shikoyatlar) nazorat guruhidan foizi baland ekanligi kuzatuv tahlillaridan aniqlandi. Siydik yo‘llari zararlanishi hamda fiziologik sariqlikning cho‘zilishi sog‘lom guruhlarga qaraganda 8 barobar yuqori ekanligi kuzatildi.

Xulosa: og‘irlashgan akusherlik anamneziga ega ayollardan tug‘ilgan chaqaloqlar asfeksiya bilan tug‘ilish foizi balandligi, onasida sitomegalovirus infeksiyasi bor onalardan tug‘ilgan chaqaloqlarda siydik ajratish tizimi muammolari kuzatilishi aniqlandi va surunkali homila ichi gipoksiyasi kuzatilgan ayollardan tug‘ilgan chaqaloqlarda asab tizimi bilan bog‘liq asoratlar paydo bo‘lganligi kuzatildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Барычева Л.Ю., Голубева М.В., Кобулова М.А., Косторная И.В. Клинические и морфологические особенности пороков развития у детей с врожденными цитомегаловирусной и токсоплазменной инфекциями. Российский вестник приматологии и педиатрии №3.2015.
2. Дильмурадова К.Р. и Зиядуллаева Х.О., Состояние системы гемостаза и эндотелия сосудов при перинатальных поражениях нервной системы. Проблемы Биологии и Медицины.2022. №5(139) -с.315-322.
3. Дьячук Е. В. Клинико-лабораторная характеристика цитомегаловирусной инфекции у беременных и детей первого года жизни: ГБОУ ВГТО - Санкт-Петербург, 2012.
4. Кириличев О.К., Кибирова А.И., Каширская Е.И. Современное состояние проблемы цитомегаловирусной инфекции у новорожденных Астраханский медицинский журнал. - 2015. - №2. – С. 6-17.
5. Кочкина С.С., Ситникова Е.П., Особенности цитомегаловирусной инфекции: обзор литературы. Педиатрия. № 6 (123), 2016. Стр.1-12.
6. Никольская И.Г., Прокопенко Е.И., Новикова С.В., Будыкина Т.С., Кокаровцева С.Н., Якубина А.А., Крупская М.С. Осложнения и исходы беременности при хронической почечной недостаточности Альманах клинической медицины. 2015 Март; 37: 52–69.